

Sygn. akt **XXVIII C 3333/22**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **13 czerwca 2024 roku**

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVIII Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: sędzia del. Michał Maj

Protokolant: sekretarz sądowy Julia Kraszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu **13 czerwca 2024 roku** w Warszawie

sprawy z powództwa **P. S.**

przeciwko **(...) Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W.**

o ustalenie i zapłatę, ewentualnie o ustalenie i zapłatę

1. ustala, że umowa kredytu numer (...) z dnia 19 października 2010 roku jest nieważna,
2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda:
  - a. kwotę **199.508,57 zł (sto dziewięćdziesiąt dziewięć tysięcy pięćset osiem złotych 57/100)** z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia **13 października 2021 roku** do dnia zapłaty,
  - b. kwotę **3.694,96 CHF (trzy tysiące sześćset dziewięćdziesiąt cztery franki szwajcarskie 96/100)** z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia **22 marca 2022 roku** do dnia zapłaty,
3. oddala powództwo w pozostałej części,
4. zasądza tytułem zwrotu kosztów procesu od pozwanego na rzecz powoda kwotę **14.517 zł (czternaście tysięcy pięćset siedemnaście złotych)** z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty.

Sygn. akt **XXVIII C 3333/22**

UZASADNIENIE

Strona powodowa (dalej także jako: kredytobiorca, konsument) wniosła o:

- ustalenie nieważności umowy kredytu zawartej pomiędzy stronami,
- zasądzenie od pozwanego kwot 203.958,57 zł i 3.694,96 CHF z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 29.09.2021 r. do dnia zapłaty.

Pozwany wniosł o oddalenie powództwa.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 19.10.2010 r. pomiędzy stroną powodową a (...) Bank (...) S.A. (poprzednikiem prawnym pozwanego) została zawarta umowa kredytu nr (...), składająca się z Części Szczególnej Umowy (dalej: CSU) i Części Ogólnej Umowy (dalej: COU), o następującej treści.

Kwota udzielonego kredytu (z zastrzeżeniem, że ostateczna wysokość zobowiązania kredytobiorcy do spłaty, wyrażona w CHF, określona będzie po wypłacie całej kwoty kredytu i po przeliczeniach na tą walutę po kursie jej kupna, zgodnie z tabelą kursów obowiązującą w Banku w dniach i momentach poszczególnych uruchomień środków) wynosiła 220.000 zł (§ 1 ust. 1 CSU).

Przeznaczeniem kredytu było finansowanie nabycia lokalu mieszkalnego w W. przy ul.(...) (§ 1 ust. 2 CSU).

Okres kredytowania trwał od 19.10.2010 r. do 30.09.2030 r. (§ 1 ust. 3 CSU).

Walutą uruchomienia kredytu był PLN (§ 4 ust. 3 CSU).

Spłata kredytu następuje w następującej walucie: PLN (§ 5 ust. 3 CSU).

Kredyt mieszkaniowy (...) jest udzielany w złotych (§ 1 ust. 1 COU).

W przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej: 1/ kwota udzielonego kredytu określona jest w CSU w złotych, z zastrzeżeniem, że kwota ta jest indeksowana do waluty obcej na zasadach, określonych w pkt 2, 2/ zobowiązanie kredytobiorcy do spłaty wyrażone jest w walucie obcej, do jakiej kredyt jest indeksowany, a ostateczna wysokość tego zobowiązania, określona zostanie po wypłacie całej kwoty kredytu oraz po przeliczeniach na walutę po kursie jej kupna, zgodnie z tabelą kursów obowiązującą w Banku w dniach i momentach poszczególnych uruchomień środków, 3/ na wysokość kwoty zobowiązania Kredytobiorcy oraz wysokość raty kapitałowo-odsetkowej, mają zmiany kursów walut oraz zmiana wysokości spreadu walutowego w trakcie okresu kredytowania, tj. różne kursy w dniach kolejnych wypłat transz, 4/ ryzyko związane ze zmianą kursu waluty oraz zmianą wysokości spreadu walutowego ponosi kredytobiorca, z uwzględnieniem w szczególności § 16 ust. 3 i 4 oraz § 25 ust. 6, 5/ tabele kursów oraz informacje o wysokości spreadów walutowych, udostępniane są klientom banku w następujący sposób: a) aktualne: zamieszczone są na stronie internetowej banku oraz wywieszane są na tablicy ogłoszeń w banku oraz na życzenie klienta podawane są telefonicznie lub mailem, b) archiwalne: zamieszczone są na stronie internetowej banku oraz na życzenie klienta podawane są telefonicznie lub mailem (§ 1 ust. 2 COU).

Oprocentowanie kredytu ustalane jest według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej sumę odpowiedniej stopy procentowej bazowej oraz marży banku (§ 2 ust. 1 COU).

Stopa bazowa odpowiada obowiązującej w ostatnim dniu roboczym przed dniem uruchomienia środków stawce LIBOR 3M – w przypadku kredytów denominowanych w USD lub CHF (§ 2 ust. 2 pkt 3 COU).

Całkowity koszt kredytu może ulec zmianie w przypadku zmiany kursów walut, zmiany wysokości spreadów walutowych (§ 6 ust. 2 pkt 6 i 7 COU).

Bank pobiera następujące prowizje i opłaty z tytułu udzielanego kredytu: prowizję za zmianę waluty kredytu – liczoną procentowo od pozostającej do spłaty kwoty kapitału, prowizja płatna jest najpóźniej w dniu rejestracji zmiany w systemie bankowym, tj. w terminie 30 dni od daty podpisania przez kredytobiorcę aneksu (§ 7 ust. 1 pkt 4 COU).

W przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej: 1/ prowizja za udzielenie kredytu naliczana jest od kwoty udzielonego kredytu w złotych, 2/ prowizja za podwyższenie kwoty kredytu, naliczana jest od kwoty podwyższenia kredytu w złotych, 3/ pozostałe prowizje określone procentowo i pobierane w okresie kredytowania, naliczane są od pozostałej do spłaty kwoty kapitału wyrażonej w walucie obcej, a do przeliczenia kwot prowizji z waluty obcej na złote, stosuje się kurs sprzedaży danej waluty według tabeli kursów, obowiązującego w banku w dniu i w momencie zapłaty prowizji (§ 8 ust. 9 COU).

W przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej, uruchomienie środków następuje: 1/ w złotych lub 2/ w walucie, do jakiej kredyt jest indeksowany, z zastrzeżeniem że warunki uruchomienia są zgodne z warunkami transakcji, dotyczącymi waluty oraz celu kredytowania (§ 16 ust. 1 COU).

W przypadku, gdy kredytobiorca wybierze opcję uruchomienia w walucie, do jakiej kredyt jest indeksowany: 1/ wszystkie transze kredytu uruchamiane są w tej samej walucie, 2/ uruchomienie środków następuje: a) na rachunek walutowy w banku (osobisty lub rachunek obsługi kredytu), bądź b) w formie przelewu, na wskazany przez kredytobiorcę rachunek, na obowiązujących w banku zasadach wykonywania przelewów (§ 16 ust. 2 COU).

W przypadku kredytu indeksowanego, uruchamianego w walucie obcej, gdy przyznana kwota kredytu, na skutek różnic kursowych, okaże się na dzień uruchomienia kredytu kwotą: 1/ przewyższającą kwotę wymaganą do realizacji celu, określonego w CSU, bank uruchomi środki w wysokości, stanowiącej równowartość w walucie kredytu kwoty niezbędnej do realizacji tego celu oraz dokona obniżenia salda kredytu poprzez spłatę kwoty niewykorzystanej, 2/ niewystarczającą do realizacji celu mieszkaniowego, określonego w CSU, kredytobiorca zobowiązany jest do zbilansowania inwestycji ze środków własnych lub ze środków przeznaczonych na dowolny cel (§ 16 ust. 3 COU).

W przypadku wypłat w złotych, kwota transzy po wypłaceniu przeliczana jest przez bank na walutę, do jakiej kredyt jest indeksowany, według kursu kupna tej waluty, zgodnie z tabelą kursów obowiązującą w banku w dniu i momencie wypłaty środków (§ 16 ust. 4 COU).

W przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej: 1/ harmonogram spłat kredytu wyrażony jest w walucie, do jakiej kredyt jest indeksowany, 2/ spłata następuje w złotych lub w zadeklarowanej przez kredytobiorcę walucie kredytu, wskazanej w CSU, w następujący sposób: a) kredytobiorca dokonuje wpłaty środków gotówką w kasie banku lub przelewem z rachunku osobistego, prowadzonego przez inny bank: na swój rachunek osobisty prowadzony przez bank lub bezpośrednio na wskazany w CSU bankowy rachunek obsługi kredytu, b) w dniu wymagalności, określonym w harmonogramie spłat – bank pobiera środki, wyłącznie w wysokości należnej bankowi kwoty, która w całości pokryje przypadającą na ten dzień kwotę raty kredytu wraz z odsetkami: ze złotowego rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego kredytobiorcy, na podstawie udzielonego bankowi pełnomocnictwa, jeśli spłata następuje w złotych lub z rachunku walutowego kredytobiorcy na podstawie udzielonego bankowi pełnomocnictwa, jeśli spłata następuje w walucie obcej, 3/ w przypadku spłaty kredytu w złotych, spłata następuje w równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej, przy czym do przeliczeń wysokości rat kapitałowo-odsetkowych spłaconego kredytu stosuje się kurs sprzedaży danej waluty według Tabeli kursów obowiązującej w banku w dniu i momencie spłaty (§ 19 COU).

Dowód: umowa – k. 71-83.

Zawarcie powyższej umowy zostało poprzedzone złożeniem przez stronę powodową zaakceptowanego przez bank wniosku o udzielenie kredytu w kwocie 220.000 zł, w walucie CHF.

W treści wniosku znajdowała się adnotacja o następującej treści: „Oświadczam, iż zostałem(-am) poinformowany(-a) przez (...) Bank (...) S.A. o ponoszeniu przeze mnie ryzyka, wynikającego ze zmiany kursu waluty oraz zmiany wysokości spreadu walutowego, w przypadku zaciągnięcia kredytu denominowanego w walucie obcej, w przypadku zaciągnięcia kredytu denominowanego w walucie obcej oraz przyjmuję do wiadomości i akceptuję to ryzyko. Przyjmuję do wiadomości, że zmiany kursów walut oraz zmiany wysokości spreadu walutowego w trakcie okresu kredytowania, mają wpływ na wysokość raty kapitałowo-odsetkowej. (...) Jednocześnie oświadczam, iż odrzucam ofertę (...) Bank (...) S.A. udzielenia kredytu w złotych.”

Dowód: wniosek – k. 180-186.

W dniu 19.10.2010 r. strona powodowa podpisała dokument „Informacja dla Wnioskodawców o ryzyku zmiennej stopy procentowej oraz ryzyku kursowym”, zawierający następujące informacje: „Wybierając zadłużenie w walucie obcej Kredytobiorcy korzystają aktualnie z oprocentowania niższego w porównaniu z kredytem złotowym i spłacają miesięcznie niższą ratę kredytu. Dotyczy to przede wszystkim kredytów w euro i we frankach szwajcarskich, a wynika ze znacznej różnicy w wysokości stawek referencyjnych, które są podstawą do ustalenia oprocentowania kredytu. (...) Podkreślamy jednak, że zaciągając zobowiązanie w walucie obcej, Kredytobiorcy narażeni są na ryzyko zmiany kursów walutowych oraz ryzyko zmiany wysokości spreadu walutowego. Występowanie wyżej wymienionych ryzyk

sprawia, że zarówno rata spłaty, jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu przeliczona na PLN na dany dzień podlega ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty. Ryzyko kursowe jest znacznie mniejsze, jeżeli o kredyt walutowy ubiega się Kredytobiorca, osiągający dochody w tej samej walucie obcej, a ryzyko zmiany wysokości spreadu walutowego – gdy dokonuje spłaty kredytu w walucie, w jakiej kredyt jest denominowany. Z wyżej wymienionych powodów warto rozważyć zaciągnięcie długoterminowego kredytu w PLN jako korzystną alternatywę w stosunku do kredytów walutowych, które mimo atrakcyjnych aktualnie warunków cenowych w długim okresie mogą okazać się droższe na skutek wzrostu kursów walutowych lub zmiany stóp procentowych.”

Do informacji tej została załączona symulacja wskazująca wpływ wzrostu kursu waluty obcej o 0,43 PLN na wysokość rat kredytu powiązanego z tą walutą, a także historia zmian kursu CHF/PLN za okres od 2007 r. do 2010 r.

Dowód: oświadczenie – k. 188-190.

Bank uruchomił kredyt kwotą łącznie 220.000 zł, z czego kwoty 95.075 zł, 95.075 zł i 25.450 zł zostały zaksięgowane na rachunkach wskazanych we wniosku klienta, a kwita 4.400 zł została zarachowana tytułem prowizji za udzielenie kredytu. W okresie od dnia 19.10.2010 r. do dnia 9.11.2021 r. bank pobrał od strony powodowej łącznie kwoty:

- 199.478,57 zł i 3.694,96 CHF tytułem spłaty rat kredytu i odsetek karnych,

- 30 zł tytułem opłaty za wezwanie,

- 50 zł tytułem opłaty za zaświadczenie o wysokości spłat kredytu.

Dowód: zaświadczenie – k. 84-87.

W dniu 28.09.2021 r. bankowi zostało doręczone pismo, w którym strona powodowa wezwała go do zapłaty kwoty 203.421,08 zł tytułem zwrotu należności spełnionych w wykonaniu nieważnej umowy kredytu zawartej przez strony.

Dowód: wezwanie wraz z potwierdzeniem nadania i odbioru - k. 90-94.

Strona powodowa zna, rozumie i akceptuje skutki stwierdzenia nieważności umowy oraz nie zgadza się na utrzymanie w mocy zawartych w umowie niedozwolonych postanowień umownych.

Dowód: oświadczenie – k. 301-302, 306.

Celem kredytu było uzyskanie środków na zakup lokalu mieszkalnego przeznaczonego na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych ojca powoda. Nieruchomość ta nie była wykorzystywana do prowadzenia działalności gospodarczej. Nieruchomość jest wynajmowana przed stroną powodową od 2015 r. Postanowienia umowy kredytu dotyczące powiązania z kursem waluty obcej i sposobu przeliczeń kursowych nie zostały indywidualnie uzgodnione przez strony. Przed zawarciem umowy przedstawiciel banku nie udzielił informacji, jak sposób bank ustala wysokość kursów walut obcych i spreadu. W czasie zawierania umowy strona powodowa nie posiadała dochodów ani oszczędności w CHF. Strona powodowa zorientowała się, że umowa zawiera niedozwolone postanowienia umowne w 2021 r. Strona powodowa zna, rozumie i akceptuje skutki stwierdzenia nieważności umowy oraz nie zgadza się na utrzymanie w mocy zawartych w umowie niedozwolonych postanowień umownych.

Dowód: przesłuchanie stron – k. 328-329.

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły wymienione dokumenty, których treść ani autentyczność nie była kwestionowana przez strony, oraz zeznania strony powodowej, które były spójne, logiczne, konsekwentne i pobawione sprzeczności oraz znajdowały potwierdzenie w pozostałych dowodach. Powyższe dowody były wystarczające dla oceny stanowisk i żądań stron, a pozostałe dowody nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Dowód z opinii biegłego został pominięty, ponieważ rozpoznanie sprawy nie wymagało wiadomości specjalnych (art. 278 § 1 k.p.c.).

Zeznania świadków M. L., T. G. były nieprzydatne dla ustalenia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, ponieważ świadkowie nie byli w stanie wskazać żadnych konkretnych faktów w zakresie okoliczności zawarcia umowy, natomiast ogólne informacje dotyczące zawierania podobnych umów oraz funkcjonowania banku nie miały istotnego znaczenia dla sprawy.

Wniosek o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka M. Z. został cofnięty przez pełnomocnika pozwanego na rozprawie w dniu 13.06.2024 r.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo jest zasadne.

Interes prawny.

Kredytobiorca posiada interes prawny w ustaleniu nieistnienia stosunku prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. Mianowicie okres kredytu wskazany w umowie jeszcze nie upłynął, zaś bank stoi na stanowisku, że umowa jest ważna, domaga się od kredytobiorcy zapłaty kolejnych rat kredytu i nie wyraża zgody na wykreślenie z księgi wieczystej hipoteki zabezpieczającej roszczenia banku wynikające z umowy. Wobec tego powództwo o zapłatę nie kończyłoby definitywnie sporu stron dotyczącego oceny, czy umowa jest ważna.¹

Brak bezwzględnej nieważności umowy.

Brak jest podstaw do uznania umowy kredytu za bezwzględnie nieważną. Zawieranie umów kredytu powiązanych z walutą obcą (indeksowanych i denominowanych) jest i było dopuszczalne w świetle art. 353¹ k.c. i art. 69 ustawy Prawo bankowe w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy. Z przyczyn wyjaśnionych w dalszej części uzasadnienia postanowienia umowne dające bankowi całkowitą swobodę w kształtowaniu kursu waluty obcej stanowią niedozwolone postanowienia umowne (art. 385¹ § 1 k.c.), co wyłącza możliwość uznania ich za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.) lub sprzeczne z naturą stosunku prawnego (art. 353¹ k.c.).²

Status konsumenta.

Dowody przeprowadzone w sprawie nie budzą wątpliwości co do tego, że umowa kredytu wiąże się z działalnością gospodarczą banku, a zarazem brak jest takiego związku w przypadku kredytobiorcy, a zatem jest on konsumentem (art. 22¹ k.c.).

Powyższej oceny tej nie zmienia fakt wynajęcia nieruchomości nabytej za środki pochodzące z kredytu. Brak jest bowiem dowodu na okoliczność, aby kredytobiorca wynajmował także inne nieruchomości lub prowadził działalność gospodarczą z zakresu wynajmu nieruchomości. Natomiast wynajem jednej nieruchomości nie stanowi samo w sobie działalności gospodarczej, gdyż wprowadzicie ma na celu osiągnięcie zysku, ale nie wiąże się ze zorganizowaniem działalności w sposób charakterystyczny dla obrotu gospodarczego. Ponadto nieruchomość została wynajęta już po zawarciu umowy kredytu, a chwilą decydującą o uznaniu określonej osoby fizycznej jako konsumenta, jest chwila dokonywania czynności prawnej³, zaś brak jest dowodu na okoliczność, aby już w dacie zawarcia umowy kredytu kredytobiorca planował w przyszłości wynająć nieruchomość.

Indywidualne uzgodnienia.

Ciężar dowodu, że postanowienia umowy wprowadzające powiązanie kredytu z kursem CHF i określające sposób przeliczeń kursowych zostały indywidualnie uzgodnione, spoczywał na banku (art. 385¹ § 4 k.c.), który temu ciężarowi nie sprostał - nie można bowiem uznać „wyboru waluty” kredytu przez konsumenta za negocjacje, skoro sprowadza

się to jedynie do zatwierdzenia jednej z kilku możliwości oferowanych przez bank, zaś sam sposób przeliczania kursów walut był ustalany jednostronnie przez bank. Należy przy tym mieć na uwadze, że przedmiot sporu niniejszej sprawy dotyczył wyłącznie klauzul ryzyka kursowego i klauzul przeliczeniowych, a zatem ewentualne negocjacje innych postanowień umownych (dotyczących w szczególności wysokości marży oprocentowania, prowizji, opłat itd.) nie ma tym zakresie żadnego znaczenia.

Klauzula ryzyka kursowego.

Klauzula ryzyka kursowego (§ 1 ust. 2 pkt 2 COU w zakresie przewidującym indeksację kredytu kursem waluty obce) określa główne świadczenie umowy kredytu, a zarazem została sformułowana w sposób jednoznaczny (art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c.). Mianowicie udzielone przez pozwanego bank informacje o ryzyku kursowym były prawidłowe. Treść oświadczenia (k. 188-190) pozwalała kredytobiorcy na uzyskanie potrzebnych informacji o ryzyku powiązonym niekorzystnym dla niego wzrostem kursu waluty obcej po wypłacie kredytu. Informacje zostały przedstawione w sposób zarazem przejrzysty i zwięzły. Ponadto bank poinformował kredytobiorcę o historii kursu CHF/PLN, który w kilku poprzednich latach wahał się o kilkadziesiąt procent. Wobec tego Sąd uznał, że w realiach niniejszej sprawy nie można uznać klauzuli ryzyka kursowego za niejednoznaczną, ani przyjąć, że kształtuje ona prawa i obowiązki konsumenta sprzecznie z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Klauzule przeliczeniowe.

Klauzule przeliczeniowe (§ 1 ust. 1 CSU i § 1 ust. 2 pkt 2 COU w zakresie przewidującym ustalenie salda zadłużenia kredytu przy zastosowaniu kursu kupna pozwanego banku, § 16 ust. 4 COU, § 19 pkt 3 COU) nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (art. 385⁽¹⁾ § 1 zd. 2 k.c.), tj. prostym i zrozumiałym językiem (art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG), ponieważ ich treść nie pozwala na stwierdzenie, w jaki sposób pozwany bank ustala kurs CHF dla celu wykonania umowy kredytu, a także kształtują one prawa i obowiązki konsumenta sprzecznie z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c.). W oparciu o te postanowienia kredytobiorca został obciążony koniecznością pokrywania kosztów spreadu, pomimo że koszty te nie odpowiadały żadnej usłudze świadczonej przez bank na rzecz klienta, a w umowie brak jest jednoznacznej informacji o tym, że konsument ponosi takie koszty, jaka jest ich wysokość i z czego one wynikają. Ponadto klauzule przeliczeniowe dawały pozwanemu bankowi całkowitą swobodę w sposobie kształtowania wysokości kursu waluty obcej, ponieważ postanowienia umowy w żaden sposób nie precyzowały, w oparciu o jakie zasady kurs waluty obcej miał być ustalany przez bank, a zatem bank mógł ustalić ten kurs na dowolnym poziomie. W rezultacie bank w oparciu o klauzule przeliczeniowe uzyskał rzeczywistą możliwość dowolnego kształtowania wysokości świadczeń kredytobiorcy, co jest w oczywisty sposób sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta.

Faktem jest, że postanowienia umowy przewidywały dla kredytobiorcy możliwość spłaty rat kredytu bezpośrednio w walucie obcej, a tym samym konsument mógł z tej możliwości skorzystać już od pierwszej raty, w ten sposób pomijając kurs sprzedaży z tabeli kursowej pozwanego banku. Nie zmienia to jednak faktu, że klauzula przeliczeniowa dotycząca spłaty rat kredytu stanowiła niedozwolone postanowienie umowne. Należy bowiem podzielić pogląd wyrażony przez Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie dotyczącej właśnie klauzul przeliczeniowych że "to, że istnieje wariant wyboru spłaty należności bezpośrednio w walucie obcej, pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie, gdyż każdy wariant powinien być zgodny z przepisami konsumenckimi. Nie może być tak, że Bank - przykładowo - daje wybór, z których jeden spełnia wymogi prawa konsumenckiego, drugi zaś nie."⁴

Co więcej, powyższe tak czy inaczej pozostaje bez znaczenia dla oceny klauzuli przeliczeniowej dotyczącej zastosowania bankowego kursu kupna przy wypłacie do ustalenia salda zadłużenia w walucie obcej. Stanowisko to znajduje poparcie także w aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego, który wskazał, że „W odniesieniu do kursu waluty obcej obowiązującego przy spłacie kredytu należy wskazać, że uznaniu odpowiedniej klauzuli za abuzywną nie sprzeciwia się to, iż konsument ostatecznie wybrał ten sposób spłaty, choć mógł wybrać także bezpośrednią spłatę w walucie obcej. Zasadniczo w każdy stosunek prawny, także ten który w zamyśle przedsiębiorcy ma być współkształtowany

przez postanowienie niedozwolone, konsument wchodzi dobrowolnie. Znaczenie w kontekście oceny abuzywności miałyby jedynie, gdyby konsument wybierał spłatę w złotych po kursie sprzedaży banku, gdy kurs taki był już konsumentowi znany. W stanie faktycznym sprawy określony sposób spłaty został wybrany na etapie zawierania umowy. Co więcej również, nawet gdyby nie uznać tego postanowienia za niedozwolone, nie wpływałoby to na ostateczne rozstrzygnięcie sprawy, gdyż wobec abuzywności sposobu ustalania kursu przy wypłacie kredytu, wniosek co do istnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytowej nie mógłby być inny.⁵ Należy przy tym mieć na uwadze, że wprawdzie umowa przewidywała możliwość wypłaty kwoty kredytu bezpośrednio w CHF, zarazem jednak w ogóle nie precyzowała, jaka będzie wysokość tej kwoty ani w jaki sposób ta wysokość będzie ustalana. W konsekwencji także wysokość kwoty podlegającej wypłacie w CHF pozostawiona została do swobodnej decyzji banku (przy czym w praktyce najprawdopodobniej wypłata ta była przy zastosowaniu kursu kupna z tabeli bankowej aktualnej w momencie wypłaty kredytu), a wobec tego także postanowienia umowy przewidujące wypłatę kredytu w walucie CHF (§ 16 ust. 1 pkt 2 i § 16 ust. 2 COU) należy z tego powodu uznać za niedozwolone postanowienia umowne.

Sąd dokonał oceny, czy postanowienia umowne są niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), według stanu z chwili zawarcia umowy.⁶ Tym samym dla powyższej oceny nie miały żadnego znaczenia okoliczności takie jak sposób wykonywania umowy, wieloletnie wykonywanie umowy przez kredytobiorcę bez żadnych zastrzeżeń, faktyczny sposób ustalania wysokości kursów waluty obcej przez bank i ich relacja do innych kursów występujących na rynku, późniejsze zmiany regulaminu pozwanego banku, późniejsze zmiany stanu prawnego (w szczególności wejście w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw). Dla oceny abuzywności klauzul przeliczeniowych nie miało znaczenia, że wybór kredytu powiązanego z kursem waluty obcej pozwalał kredytobiorcy na skorzystanie z niższego oprocentowania (LIBOR CHF).

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., niedozwolone postanowienia umowne nie wiążą konsumenta, zatem brak jest podstaw do modyfikacji tych postanowień lub uznania, że nie wiążą one konsumenta jedynie w pewnym zakresie ani uzupełnienia powstałej po tych postanowieniach „luki” jakkolwiek treścią, w tym w szczególności przepisami prawa krajowego. Odmienne zapatrywanie byłoby sprzeczne z brzmieniem oraz celem przepisów art. 385¹ § 1 k.c. i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG.⁷ Przede wszystkim zaś uzupełnienie umowy przepisem prawa krajowego nie może mieć miejsca w sytuacji, w której usunięcie z umowy nieuczciwego warunku prowadzi do jej nieważności, która jest akceptowana przez konsumenta,⁸ zaś w niniejszej sprawie kredytobiorca nie zgodził się na obowiązywanie umowy z nieuczciwymi warunkami ani na uzupełnienie jej treści przepisem prawa krajowego, natomiast wyraził zgodę na stwierdzenie nieważności umowy, będąc świadomym wynikających z tego konsekwencji. Co więcej, przepisem krajowym służącym uzupełnieniu treści umowy nie mógłby być art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 24.01.2009 r., ponieważ jest on przepisem prawa krajowego o charakterze ogólnym, który nie ma zastosowania konkretnie do umów zawieranych pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem⁹, a ponadto ma on zastosowanie tylko „jeżeli przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej” (art. 358 § 1 k.c.), a zatem nie dotyczy on zobowiązań wynikających z umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, w której świadczenia zostały oznaczone w walucie polskiej, natomiast w walucie obcej jest wyrażane tylko saldo zadłużenia.

Klauzule przeliczeniowe określają świadczenia główne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., ponieważ nie tylko samo powiązanie kredytu z walutą obcą, ale również sposób dokonywania przeliczeń kursowych koniecznych do realizacji takiej umowy określają samą istotę umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej. Uznanie tych klauzul za niedozwolone postanowienia umowne skutkuje nieważnością całej umowy kredytu¹⁰ (art. 58 § 1 k.c.), ponieważ skoro określają one sposób wykonania umowy kredytu, to bez nich nie jest wiadomo, jak ta umowa ma być wykonywana, a zatem umowa ta po wyłączeniu z niej klauzul przeliczeniowych nie może dalej obowiązywać (w rozumieniu art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG).

Świadczenie nienależne.

Nieważność umowy kredytu ex tunc oznacza, że wszystkie świadczenia spełnione na jej podstawie stanowią świadczenia nienależne (condictio sine causa) podlegające zwrotowi na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c.

Natomiast fakt, że bankowi przysługuje wobec kredytobiorcy analogiczne roszczenie sam z siebie nie może uzasadniać oddalenia powództwa kredytobiorcy o zapłatę na podstawie art. 411 pkt 2 lub 4 k.c.¹¹ Nie zachodzą także przesłanki do zastosowania art. 409 k.c. lub art. 5 k.c.

Nieważność umowy kredytu oznacza zatem, że bank powinien zwrócić kredytobiorcy pobrane od niego raty kredytu, odsetki karne oraz opłaty i prowizje związane z zawarciem i wykonywaniem umowy kredytu.

Jednocześnie brak jest podstaw dla uwzględnienia żądania zwrotu opłaty za wydanie zaświadczenia stwierdzającego wysokość świadczeń spełnionych przez kredytobiorcę na rzecz banku. Strona powodowa nie wskazała podstawy faktycznej ani prawnej tego żądania oraz nie jest ona dostrzegana przez Sąd. W szczególności uzasadnieniem tego żądania nie może być okoliczność stwierdzenia nieważności umowy kredytu, ponieważ podstawą pobrania tej opłaty nie były postanowienia umowy kredytu, lecz (prawdopodobnie) inne postanowienia lub regulacje, których strona powodowa nie przedłożyła, co czyni niemożliwym dokonanie ich oceny prawnej. Jednocześnie należy zauważyć, że w zamian za pobraną opłatę (którą zarazem trudno uznać za rażąco wygórowaną) bank faktycznie wyświadczył konkretną usługę, to jest wydał żądane zaświadczenie, które było przydatne dla strony powodowej, skoro posłużyło jej do wykazania wysokości roszczenia dochodzonego w niniejszej sprawie.

Zarazem brak jest uzasadnienia dla żądania przez kredytobiorcę zwrotu tych kosztów kredytu, które zostały pokryte (skredytowane) przez bank z kwoty udostępnionej kredytobiorcy. Skoro bowiem koszty te zostały skredytowane, to świadczenia te nie zostały spełnione przez kredytobiorcę, lecz przez bank, co wynika wprost z treści zaświadczenia banku. Skredytowanie tych kosztów skutkowało doliczeniem ich do salda zadłużenia kredytobiorcy, a zatem strona powodowa spłacała ich równowartość w ramach rat kredytu, których równowartość została już zasądzona na rzecz strony powodowej.

Mając powyższe na uwadze, Sąd zasądził od banku na rzecz kredytobiorcy kwotę 199.508,57 zł i 3.694,96 CHF tytułem zwrotu świadczenia nienależnego spełnionego w okresie objętym żądaniem pozwu, z czego:

- 199.478,57 zł i 3.694,96 CHF tytułem spłaty rat kredytu i odsetek karnych,
- 30 zł tytułem opłaty za wezwanie.

Powództwo zostało natomiast oddalone w zakresie obejmującym żądanie zwrotu kwot:

- 30 zł tytułem opłaty za zaświadczenie o wysokości spłat kredytu
- 4.400 zł tytułem skredytowanych kosztów kredytu (prowizja).

Przedawnienie.

Roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego przedawnia po upływie wynikającego z art. 118 k.c. terminu 6 lat na koniec roku kalendarzowego (10 lat co do roszczenia o zwrot świadczeń spełnionych przed dniem 9.07.2018 r., zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy - kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw). Termin przedawnienia roszczenia konsumenta o zwrot świadczeń spełnionych na podstawie umowy kredytu, która jest nieważna bądź zawiera niedozwolone postanowienia umowne rozpoczyna bieg z dniem, w którym konsument dowiedział się (lub przy zachowaniu należytej staranności powinien był się dowiedzieć) o tym, że umowa jest nieważna lub że zawiera niedozwolone postanowienia umowne¹², a z przeprowadzonych dowodów wynika, że miało to miejsce najwcześniej w 2021 r. Wobec tego w tym roku rozpoczął się bieg terminu przedawnienia (art. 120 § 1 k.c.) roszczenia kredytobiorcy o zapłatę, który nie upłynął jeszcze w dniu złożenia pozwu, kiedy to doszło do przerwania biegu tego terminu (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.). Tym samym roszczenie kredytobiorcy nie jest przedawnione.

Odsetki.

Roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego stanowi roszczenie bezterminowe¹³, a zatem staje się wymagalne po wezwaniu do zapłaty (art. 455 k.c.). Jednocześnie skuteczność dochodzenia zwrotu powyższego świadczenia przez konsumenta nie może być uzależniona od złożenia przez niego oświadczenia, że nie wyraża zgody na utrzymanie w mocy nieuczciwych warunków umownych i wyraża zgodę na uznanie umowy za nieważną.¹⁴

W dniu 28.09.2021 r. pozwanemu zostało doręczone pismo, w którym strona powodowa wezwała go do zapłaty kwoty 203.421,08 zł, co oznacza, że pozwany powinien był spełnić świadczenie dochodzone pozwem w terminie 14 dni od tej daty, a zatem popadł w opóźnienie z dniem 13.10.2021 r. i od tej daty zostały od niego zasądzone odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 199.508,57 zł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c.

Natomiast wobec faktu, że w pozwie strona powodowa dochodziła zapłaty również kwoty 3.694,96 CHF, wezwanie do zapłaty co do tej kwoty nastąpiło z chwilą doręczenia pozwanemu odpisu pozwu w dniu 7.03.2022 r. (k. 108), co oznacza, że pozwany powinien był spełnić to świadczenie w terminie 14 dni od tej daty, a zatem popadł w opóźnienie z dniem 22.03.2022 r. i od tej daty zostały od niego zasądzone odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 3.694,96 CHF.

Koszty procesu.

Stosownie do wyniku postępowania, pozwany został na podstawie art. 100 k.p.c. obciążony całymi kosztami procesu obejmującymi kwoty:

- 1.000 zł tytułem równowartości opłaty od pozwu,
- 17 zł tytułem równowartości opłaty skarbowej od pełnomocnictwa,
- 10.800 zł tytułem kosztów zastępstwa prawnego w stawce wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych,
- 2.700 zł tytułem kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu zażaleniowym.

1 Por.:

- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17.03.2022 r., II CSKP 474/22,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10.05.2022 r., II CSKP 163/22,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18.05.2022 r., II CSKP 1030/22,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19.05.2022 r., II CSKP 797/22,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20.06.2022 r., II CSKP 701/22,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23.06.2022 r., II CSKP 616/22.

2 Por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28.04.2022 r., III CZP 40/22.

3 Por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 9.02.2012 r., V ACa 96/12.

4 vide wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 14.12.2010 r. XVII AmC 426/09,

5 por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26.05.2022 r., II CSKP 650/22,

6 por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20.06.2018 r., III CZP 29/17,

7 por.:

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3.10.2019 r., C-290/18, D.,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 29.04.2021 r., C-19/20, Bank (...),

8 por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., C-80/21 – C-82/21, (...), pkt 78,

9 por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., C-80/21 - C-82/21, (...), pkt 76,

10 por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.12.2019 r., V CSK 382/18,

11 Por.:

- uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16.02.2021 r., III CZP 11/20,

- uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z mocą zasady prawnej z dnia 7.05.2021 r., III CZP 6/21,

- postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6.07.2021 r., III CZP 41/20,

- uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 25.04.2024 r., III CZP 25/22.

12 Por.:

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 9.07.2020 r., (...)i (...), C#698/18 i C#699/18, pkt 67 i 83,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16.07.2020 r., (...)i (...), C#224/19 i C#259/19, pkt 91-92,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 22.04.2021 r., (...), C-485/19, pkt 63-66,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 10.06.2021 r., (...), C-776/19 - C-782/19, pkt 46-48,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., (...), C-80/21 - C-82/21, pkt 100,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 25.04.2024 r., C-484/21, (...), pkt 37,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 25.04.2024 r., C-561/21, (...), pkt 34,

- uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z mocą zasady prawnej z dnia 7.05.2021 r., III CZP 6/21,

- uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13.01.2022 r., III CZP 61/22.

13 Por.:

- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3.04.1998 r., III CKN 436/97

- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.04.2004 r., V CK 461/03.

14 Por.:

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 7.12.2023 r., C-140/22, (...) pkt 59, 65.

- postanowienie Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3.05.2024 r., C-348/23, (...), pkt 35.